

QUAN HỆ VIỆT NAM - ẤN ĐỘ TRONG BỐI CẢNH “CHÍNH SÁCH HƯỚNG ĐÔNG”

ThS HÀ ANH TUẤN

Học viện Chính trị Công an nhân dân

Vào thập niên 90 của thế kỷ XX, Ấn Độ đề ra “Chính sách hướng Đông”¹ nhằm tăng cường quan hệ với các nước láng giềng ở phía Đông. Với các nước Đông Á (bao gồm cả Đông Bắc Á và Đông Nam Á), Ấn Độ coi khu vực ASEAN là một trọng điểm, vì đây là khu vực phát triển năng động, một trong những đối tác thương mại, đầu tư quan trọng nhất của Ấn Độ. Từ khu vực địa lý Đông Nam Á, “Chính sách hướng Đông” dần được mở rộng ra toàn khu vực châu Á - Thái Bình Dương và bao trùm cả các vấn đề về an ninh - quốc phòng.

Việt Nam với “Chính sách hướng Đông” của Ấn Độ

Quan hệ hữu nghị truyền thống Việt Nam - Ấn Độ đã có từ lâu đời, khởi nguồn từ những mối liên hệ và giao lưu lịch sử sâu xa về văn hóa, tôn giáo, thương mại. Trong thời kỳ hiện đại, mối quan hệ giữa hai dân tộc đã được hai vị lãnh đạo tiền bối kiệt xuất của hai nước là Chủ tịch Hồ Chí Minh và Thủ tướng Păngđi Nêru tạo dựng nền móng, các thế hệ lãnh đạo kế tiếp và nhân dân hai nước dày công vun đắp. Tại tiệc chiêu đãi Thủ tướng Păngđi Nêru, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Hôm nay, nhân dân và Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa rất vui mừng được đón tiếp Thủ tướng Păngđi Nêru, vị lãnh tụ yêu quý của nước Ấn Độ vĩ đại, vị chiến sĩ tận tụy cho hòa bình ở châu Á và thế giới, vị bạn tốt của nhân dân Việt Nam”². Đại sứ Ấn Độ Lal T.Muana nhấn mạnh: “Hai người cha khai sinh ra hai dân tộc chúng ta đã xây dựng nền tảng mối quan hệ đối tác Việt Nam - Ấn Độ, và thực sự đó là mối quan hệ đặc biệt. Những thế hệ lãnh đạo kế tiếp đã không ngừng vun đắp và củng cố mối quan hệ thân thiết được thử thách qua thời gian giữa hai dân tộc”³. Hai nước hết lòng

ủng hộ và giúp đỡ nhau trong công cuộc đấu tranh giành độc lập trước đây cũng như trong sự nghiệp tái thiết đất nước, đổi mới và phát triển kinh tế, xã hội ngày nay. Ngày 7-1-1972, Việt Nam và Ấn Độ thiết lập quan hệ ngoại giao, mở ra một chương mới trong quan hệ hữu nghị hợp tác giữa hai nước.

Trong những năm gần đây, mối quan hệ Việt Nam - Ấn Độ ngày càng nồng ấm hơn khi có ngày càng nhiều các cuộc tiếp xúc, gặp gỡ cấp cao giữa lãnh đạo hai nước. Vị thế của Việt Nam trong “Chính sách hướng Đông” của Ấn Độ thể hiện khá đầy đủ trong đánh giá của P.K. Patasani, thành viên của Hạ viện Ấn Độ: Việt Nam đóng vai trò quan trọng trong việc tăng cường các lợi ích chính trị, kinh tế và an ninh của Ấn Độ ở Đông Nam Á, cũng như đối với sự thành công của Chính sách hướng Đông... Vị thế địa chính trị, khả năng quân sự và sức mạnh ý chí quốc gia là những yếu tố giúp Việt Nam có được vị trí quan trọng trong tính toán chiến lược của Đông Nam Á. Chuyến thăm Việt Nam của Tổng thống Ấn Độ Pranab Mukherjee (9-2014) đánh dấu bước ngoặt quan trọng trong lịch sử quan hệ ngoại giao giữa hai nước, đặc biệt trong giai đoạn hiện nay. Phát

Tổng thống Ấn Độ thăm và khai trương Trung tâm Nghiên cứu Ấn Độ tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, ngày 15-9-2014

biểu tại cuộc hội đàm với Chủ tịch nước Cộng hòa XHCN Việt Nam, Tổng thống Pranab Mukherjee khẳng định: Việt Nam là một trụ cột rất quan trọng trong “Chính sách hướng Đông” của Ấn Độ. Việt Nam là một đối tác chiến lược của Ấn Độ trong ASEAN cũng như trong khu vực rộng lớn hơn. Chủ tịch nước Trương Tấn Sang cũng khẳng định, Việt Nam luôn coi trọng và mong muốn không ngừng phát triển quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Ấn Độ. Hai bên nhất trí tăng cường và làm sâu sắc quan hệ đối tác chiến lược với trọng tâm là hợp tác chính trị, quốc phòng, an ninh, kinh tế, khoa học - kỹ thuật và nhiều vấn đề trọng tâm khác.

Về quan hệ kinh tế và thương mại

Quan hệ kinh tế và thương mại là một trong những điểm nhấn quan trọng trong quan hệ hợp tác toàn diện giữa Việt Nam - Ấn Độ. Kim ngạch buôn bán hai chiều của hai nước có bước phát triển vượt bậc trong những năm vừa qua, từ khoảng 50 triệu USD (1980) lên trên 1 tỷ USD (2006). Về đầu tư, “tính đến cuối năm 2006, Ấn

Độ có 12 dự án FDI còn hiệu lực với tổng số vốn đầu tư đăng ký 46,4 triệu USD, đầu tư thực hiện hơn 580 triệu USD”⁴. Trong những năm gần đây, kim ngạch thương mại giữa hai bên tăng cao khoảng 20%/năm. Hiện nay, Ấn Độ là một trong mười đối tác thương mại hàng đầu của Việt Nam. Theo thống kê của Tổng cục Hải quan Việt Nam, thương mại song phương giữa Việt Nam và Ấn Độ 6 tháng đầu năm 2013 đạt 2,592 tỷ USD, tăng 40,3% so với cùng kỳ năm 2012. Trong đó, xuất khẩu của Việt Nam sang Ấn Độ đạt 1,160 tỷ USD (tăng 53,7%) và nhập khẩu của Việt Nam từ Ấn Độ đạt 1,432 tỷ USD (tăng 31,1%). Mới đây, tại cuộc hội đàm giữa Tổng thống Ấn Độ Pranab Mukherjee và Chủ tịch nước Cộng hòa XHCN Việt Nam Trương Tấn Sang (9-2014), Tổng thống Ấn Độ Pranab Mukherjee cho biết, kim ngạch thương mại hai chiều giữa Việt Nam và Ấn Độ tăng khoảng 3,5 lần kể từ năm 2007 và cả hai bên nhất trí sẽ đưa kim ngạch thương mại đạt mục tiêu 7 tỷ USD vào năm 2015 và thúc đẩy mạnh mẽ hơn

nửa để đạt 15 tỷ USD vào năm 2020.

Trên lĩnh vực đầu tư, Việt Nam đang trở thành đích đến đầu tư hấp dẫn đối với các doanh nghiệp Ấn Độ. Tính đến tháng 6-2013, Ấn Độ đã đầu tư 74 dự án vào Việt Nam với tổng số vốn lên tới 2,5 tỷ USD trong các lĩnh vực: khai thác dầu khí, khai thác và chế biến khoáng sản, sản xuất đường, công nghệ thông tin, chế biến nông sản... Ấn Độ đang đầu tư và xây dựng Nhà máy nhiệt điện Long Phú II với tổng vốn đầu tư là 1,8 tỷ USD. Bên cạnh đó, Việt Nam có 3 dự án đầu tư vào Ấn Độ với tổng vốn đầu tư khoảng 23,6 triệu USD.

Về hợp tác an ninh - quốc phòng

Hợp tác an ninh - quốc phòng là một trụ cột quan trọng của quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam - Ấn Độ. Trong thời gian qua, hai nước đã tổ chức nhiều cuộc đối thoại an ninh quốc gia. Đáng chú ý nhất là Đối thoại Chiến lược quốc phòng Việt Nam - Ấn Độ lần thứ tám tại thành phố Hồ Chí Minh (8-11-2013). Hai bên đã tăng cường các cuộc gặp cấp cao giữa Bộ Quốc phòng hai nước, hợp tác về đào tạo cán bộ, đặc biệt là hợp tác về hải quân, mở rộng hợp tác không quân và thúc đẩy hợp tác phát triển công nghiệp quốc phòng.

Tháng 9-2014, sau khi Tổng thống Ấn Độ Pranab Mukherjee thăm Việt Nam, Ấn Độ đã dành gói tín dụng 100 triệu USD cho Việt Nam để hiện đại hóa quốc phòng và thắt chặt mối quan hệ hợp tác năng lượng. Khoản tín dụng mới này sẽ mở ra nhiều cơ hội mới cho hợp tác quốc phòng giữa hai bên. Với những biến đổi to lớn về địa chính trị ở khu vực, nhất là tình hình phức tạp ở Biển Đông hiện nay, thì những động thái trên đã gửi đi một thông điệp mạnh mẽ của Ấn Độ, mong muốn sẽ đóng một vai trò lớn hơn về an ninh ở khu vực này.

Bên cạnh đó, cả Ấn Độ và Việt Nam đều nhất trí về tầm quan trọng của bảo đảm an ninh, an toàn và tự do hàng hải ở Biển Đông; giải quyết tranh

chấp bằng biện pháp hòa bình, tuân thủ luật pháp quốc tế, đặc biệt là Công ước Liên Hợp quốc về Luật Biển 1982, thực hiện Tuyên bố về cách ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC) và sớm hoàn tất đàm phán về Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC).

“Chính sách hướng Đông” là một trong những nỗ lực ngoại giao của Ấn Độ hướng tới việc trở thành một cường quốc thế giới, mà trước hết là một cường quốc ở châu Á. Với vị trí địa chiến lược quan trọng, cùng với sự tăng trưởng kinh tế nhanh và ổn định, Việt Nam là một nhân tố quan trọng trong “Chính sách hướng Đông” của Ấn Độ. Lịch sử quan hệ Việt Nam - Ấn Độ đang được viết nên một chương mới, mở đầu cho giai đoạn quan hệ sâu rộng hơn ở tất cả các mặt về chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội. Mối quan hệ Việt Nam - Ấn Độ đã, đang và sẽ trở thành đòn bẩy mạnh mẽ, phục vụ đắc lực công cuộc phát triển kinh tế ở mỗi nước và nâng cao vị thế của hai nước trên trường quốc tế.

---

1. Thuật ngữ “Chính sách hướng Đông” (Look East Policy) được sử dụng lần đầu tiên trong văn bản chính thức của Nhà nước Ấn Độ vào năm 1996. Mặc dù chính sách này đã ra đời, tồn tại và phát triển nhưng phải tới Báo cáo Thường niên 2006 - 2007, Bộ Ngoại giao Ấn Độ mới xác nhận rằng: “Chính sách hướng Đông” ra đời năm 1992

2. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, T. 9, tr. 92

3. Đào Việt Trung (chủ biên): *Ấn Độ và quan hệ Việt Nam - Ấn Độ*, Nxb Thế giới, H, 2011, tr.12

4. Dẫn theo Đào Việt Trung (chủ biên): *Ấn Độ và quan hệ Việt Nam - Ấn Độ*, Nxb Thế giới, H, 2011, tr.161.